

Posudek magisterské diplomové práce

Název práce: Dějiny spásy v symbolice byzantské liturgie sv. Jana Zlatoústého

Autor: Jaroslav Fogl

Vedoucí práce: Mgr. Ing. Zdeněk Demel

Hodnocení formální stránky:

Předložená práce má 84 stran textu, 7 stran abecedního seznamu literatury s 83 tituly, 2 strany abecedního rejstříku a 49 stran příloh. V seznamu literatury bohužel chybí Bible, a jeho přehlednosti by prospělo, kdyby byl strukturován do kategorií církevní dokumenty, bibliografie a internetové zdroje. Pokud jde o přílohy, největší z nich představuje český text řádu liturgie sv. Jana Zlatoústého, stažený z internetu. Dativní tvar „Pánovi“, který se zde často vyskytuje v modlitebních výzvách, působí dojmem slovakismu, neboť v českých liturgických knihách (alespoň římského obřadu) je zvykem používat tvar „Pánu“. Přílohy II – VI obsahují vysvětlení bohoslužebných oděvů a předmětů, uspořádání liturgického prostoru, prestolu (oltáře) a rozmístění částí prosfory (eucharistického chleba) na diskosu (patěně). Příloha VII obsahuje tzv. Píseň vzkříšení.

Odkazy na literaturu jsou činěny formou poznámek pod čarou, kterých je celkem 255 a jsou provedeny velmi pečlivě.

Práce má velmi dobrou grafickou úpravu, bohužel se v ní vyskytuje několik hrubých pravopisných chyb (např. s. 32, 41, 64, 67, 68, 74, 78). Chyby lze též často nalézt ve vztažných větách. U některých není shoda s číslem nebo rodem substantiva věty hlavní (např. s. 33, 36, 39, 40, 48, 49, 57, 70, 77) a u těch složitějších vztažných vět lze někdy těžko určit, co se k čemu vztahuje (např. s. 35, 42, 57, 60, 68, 78). Občas se vyskytne kostrbatá formulace věty (např. s. 33). Autor má též chybu v psaní termínů „narratio institutionis“ (píše vždy jen jedno „r“) a „komunionální epikleze“ (píše vždy „komunální“).

Jako málo pochopitelné shledávám to, že autor uvádí některé citace v jazyce pramenu, ačkoliv jde již o překlad a nikoli o originální text. Např. kánon 19 z koncilu v Laodiceji (s. 52) cituje bulharsky, ačkoliv originální text byl určitě řecky. V takovém případě by bylo rozumnější uvádět rovnou český překlad citace.

Hodnocení obsahové stránky:

Dříve než se autor začne zabývat jádrem tématu své práce, tedy tím, jak jsou dějiny spásy obsaženy v symbolice eucharistické liturgie sv. Jana Zlatoústého, pojednává nejprve v I. kapitole o liturgii jako symbolickém jednání člověka. Zdůrazňuje zde tělesnou (smyslovou) stránku liturgie a též zvláštního ducha východního křesťanství. Zde bych jen korigoval to, že požehnání nekvašených chlebů se nenazývalo „Bereich“ ale „beraka“ (s. 8).

V následující kapitole popisuje autor strukturu východní eucharistické liturgie, která se od západní výrazně liší v tom, že (rozsáhlá) příprava chleba a vína (proskomidie) je zařazena na samý začátek, tedy již před bohoslužbu slova („liturgii katechumenů“).

Třetí kapitola práce je věnována božímu sebesdílání v liturgii. Zde autor mluví o dějinách spásy, o Ježíšově životě jako východisku liturgického slavení, o eucharistické slavnosti pod zorným úhlem hostiny, společenství, oběti a spásy.

Čtvrtá kapitola práce představuje nejvýznamnější autory liturgických komentářů, ve kterých se setkáváme se symbolickým výkladem jednotlivých částí eucharistické liturgie.

Následující kapitoly se pak zabývají dějinným vývojem a symbolickým výkladem jednotlivých částí liturgie sv. Jana Zlatoústého, jak se s nimi setkáváme v nejvýznamnějších liturgických komentářích. V tomto smyslu 5. kapitola pojednává o proskomidii, kde je

rozvedena bohatá symbolika prosfory. 6. kapitola má za předmět bohoslužbu slova čili „liturgii katechumenů“. Zde se dovídáme, jak je symbolicky zpřítomněn Ježíšův život v úvodních obřadech, „malém vchodu“, „prokimenu“ (verš žalmu přednášený před čtením epištoly), „apoštolu“ (epištola), alelujové antifoně a čtení z evangelia. V 7. kapitole je pojednáno o liturgii vlastní eucharistie („liturgii věrných“). Dozvídáme se zde o symbolickém výkladu „velikého vchodu“, anafory (eucharistické modlitby) a obřadu komunie. V závěru své diplomové práce pak autor dobře shrnuje dosažené výsledky.

Závěr:

Předložená diplomová práce představuje velice poctivé úsilí o zobrazení symbolického výkladu byzantské liturgie sv. Jana Zlatoústého, jak se objevuje v nejvýznamnějších východních liturgických komentářích. Pro západního čtenáře práce představuje velice solidní uvedení do byzantské liturgie sv. Jana Zlatoústého.

Práci jednoznačně doporučuji k obhajobě.

V Českých Budějovicích dne 18.8.2007

Zdeněk Klouček